

A győztes mindent visz majd?

- A romániai helyhatósági választások értékelése

Készítette: Barabás T. János, vezető elemző, MKI

Szilágyi Mátyás, vezető kutató, MKI

Romániában idén négy plusz egy választás dönti el az ország jövőjét – az európai parlamenti választásokkal együtt lebonyolított helyhatósági választások tekinthetők az ősszel esedékes parlamenti választások nagy erőpróbájának. A sikeres mozgósítás eredményeként a szélsőséges AUR párt gyengén, míg a Románia Magyar Demokrata Szövetség kimagaslóan jól szerepelt. Országos szinten a szélsőséges, sokszor magyarelles pártok a gyengébb szereplés ellenére is meghatározó politikai erővé váltak. Az elemzés a június 11-i állapotokat tükrözi.

A román kormánykoalíciós pártok, a PSD (Szociáldemokrata Párt) és a PNL (Nemzeti Liberális Párt) az idei választási időszakra megkötött koalíciós alku keretében abban állapodtak meg, hogy a 2024-es helyhatósági választásokat az európai parlamenti választásokkal összevonva rendezik meg. Az összevonás eredményeként nemcsak a helyhatósági, de az egyébként rendszerint alacsony részvétellel zajló EP-választások is az ország történetének eddigi legmagasabb részvételi arányát eredményezték. Az összevonással azt is sikerült elérni, hogy a legnagyobb fenyegetést jelentő, szélsőséges AUR (Románok Egyesüléséért Szövetség) előretörését megakadályozzák. Ez sikeresnek bizonyult, mivel így a magyarelleségéről híres párt a vártnál gyengébb eredményt ért el. A két kormánykoalíciós párt együttműködése és mind a helyhatósági, mind az EP-választásokon elért eredménye rövid távon politikai stabilitást eredményezhet, hosszabb távon azonban a két párt közötti konfliktus kiújulhat az elnökválasztás és a parlamenti választások miatt. Mivel az év második felében a tervek szerint új parlamentet és elnököt is választanak az országban, nem mindegy, hogyan alakul az együttműködés a két koalíciós párt között, hiszen a vártnál gyengébben teljesítő AUR még így is a második legerősebb párttá lépett elő a választási pártszövetséget alkotó PSD–PNL mögött.

A PSD és a PNL stratégiai választási húzása, hogy az EP-választáson közösen indulnak, illetve, hogy a helyi választásokon is együttműködnek – bizonyos megyékben közös listával – sikeresnek bizonyult. A választások előtt sokan arra számítottak, hogy a két párt közösen nem fogja tudni hozni azokat az eredményeket, amelyekre önállóan képesek lennének. Ez azonban egyáltalán nem

igazolódott, hiszen összefogásukkal az ellenzéki román pártok esélyeit országos szinten hatékonyan tudták minimalizálni. A precízen kiépített pártszervezeti és aktivistahálózattal rendelkező PSD, valamint a hagyományos román „történelmi párt” beágyazottságával rendelkező PNL a megyei tanácsosi listákra leadott szavazatok alapján az egyes megyékben átlagban 50–60%-os támogatottságot tudott szerezni. Erdélyben a hagyományos bányászati-ipari központnak számító megyékben (Máramaros, Krassó-Szörény, Hunyad, Beszterce) a PSD aratott győzelmet, míg a (ma már) nagy erdélyi román urbánus kulturális központoknak számító megyékben (Szeben, Brassó, Fehér, Kolozs, Arad, Bihar) a PNL győzött. E koalíciós politikai-földrajzi monotóniát megtöri egyrészt az RMDSZ sikeresen megőrzött egyeduralma a Szatmár, Maros, Hargita és Kovászna megyei tanácsokban és a megyeszékhelyeken, valamint Temes megyében megyei tanácsosi szinten a PSD-PNL közös lista, illetve Temesváron az ellenzéki Egyesült Jobboldal Szövetsége (ADU) polgármester jelöltjének az RMDSZ részéről is támogatott győzelme.

Az óromániai moldvai és havasalföldi megyék esetében a történelmi politikai földrajz működött. A PSD által hagyományosan dominált dél- és kelet-romániai megyékben a szociáldemokrata dominanciát a PNL csupán Iasi, Constanta és Prahova megyékben aratott győzelme törte meg. A PNL sikerességét ezekben a megyékben nagyban segítették a szociáldemokrata párt helyi vezetésében zajló belső konfliktusok. E kivételekhez sorolható továbbá a politikailag mindig is sajtóságos főváros, Bukarest, ahol az eddigi, ADU (eredetileg USR – Mentsétek meg Romániát Szövetség nevű ellenzéki, liberális jobbközép alakulat) által támogatott főpolgármester (Nicușor Dan) magabiztosan győzedelmeskedett.

Elvárások felülmúlása – az RMDSZ szereplése

Az RMDSZ számára a két választás összevonása nem kis kihívást jelentett. Egyes régi, illetve nagy területű, román többségű megyék 60% fölötti szavazási hajlandóságát látva szinte létkérdéssé vált a Szövetség számára a magyar választók rendkívüli mozgósítása. Az eddigi, nem hivatalos választási eredmények, immár majdnem 100%-os feldolgozottság mellett azt mutatják, hogy az RMDSZ rendkívül sikeresen vette az akadályt, és Kelemen Hunor szövetségi elnök szóhasználatával az utóbbi 20 év legsikeresebb választási mozgósítását hajtotta végre. Ezzel utalt arra is, hogy a választás napján az esti órákra a magyar részvételi arány nagyban visszaesett a románhoz képest, ez által az RMDSZ-nek nagy erővel kellett mozgósítania tartalékait az urnák zárása előtti utolsó órákban. Ez

kétségkívül sikeresnek bizonyult. A Szövetség a helyi választásokon elérte a kitűzött céljait, ami a négy eddig dominált megye, Szatmár, Maros, Hargita és Kovászna megyei tanácsosi helyeinek többségét (vagy éppen abszolút többségét), megyei tanácsi elnöki pozícióját, valamint a megyeszékhelyek polgármesteri helyét illeti. Az RMDSZ számára nagy a jelentősége továbbá a hosszabb ideje elvesztett székelyudvarhelyi polgármesteri hely visszaszerzésének. Megvan az eddigiekben is bírt 199 polgármesteri hely, valamint azt kiegészíti 4 további, magyar, független polgármester győzelme, akik az RMDSZ támogatásával győztek. Sikerült visszaszerezni a Bihar megyei Margittát, megtartani a Máramaros megyei Koltót és Hosszúmezőt, valamint nagy előnnyel megtartani a Maros megyei, román többségű Szászrégent. A Fehér megyei szórványban lévő, román többségű Székelykocsárdon (a település kb. 25%-a magyar) RMDSZ-es magyar polgármester asszony győzött több mint 50%-kal és kezdheti meg harmadik ciklusát. A Székelykő lábánál található Torockón is magyar polgármester győzött. Több szórványmegyében az RMDSZ tanácsosai visszakerültek a megyei tanácsba, illetve a megyeszékhely városi testületébe. Brassóban és Máramarosban a megyei, Besztercén mind a megyei, mind a városi, Vajdahunyadon a városi, Szeben megyei Medgyesen, Vízaknán és Balázstelkén, továbbá a Kolozs megyei Aranyosgyéresen a városi tanácsokba jutottak be az RMDSZ politikusai. Máramarosszigeten, Nagybányán és Déván is sikerült növelni a városi tanácsokban az RMDSZ-es képviselők létszámát. Temesváron az ADU-val való koalíció keretében az RMDSZ visszanyerte a korábbi választásokon elveszített városi tanácsi jelenlétét.

A Partium központjának számító Nagyváradon, illetve Bihar megyében közismerten régi keletű viszály állítja szembe a két, helyi szinten élesen rivalizáló magyar szervezetet, az RMDSZ-t és az Erdélyi Magyar Szövetséget (EMSZ). Ez a helyzet huzamosabb ideje akadályozta a helyi magyarságot abban, hogy valós súlyát (lakossági aránya mintegy 25–30%) szavazatokon keresztül is kifejezze. Ezt a belviszályt a három cikluson keresztül regnáló nagyváradai polgármester – jelenleg a Bihar Megyei Tanács elnöke –, Ilie Bolojan és pártja, a PNL sikeresen tudta kihasználni. A jelenlegi választás során ugyanakkor pozitív fejlemény, hogy a jelek szerint sikerült valamennyire e széthúzást moderálni (az EP-választás kapcsán a két párt szövetséget kötött a magyar választók mind eredményesebb mozgósítása érdekében). Az RMDSZ az előzetes adatok alapján a korábbiakhoz képest megerősítette pozícióit, a Bihar megyei Tanácsban 6-ról 7-re, a nagyváradiban pedig 5-re növelte képviselőinek számát. A megyében a Szövetség 21 vagy 22 képviselői hellyel fog rendelkezni. A román–magyar határon elhelyezkedő Székelyhíd polgármesteri helyének birtoklása még nem dőlt

el az RMDSZ és az EMSZ között, az EMSZ által minimális szavazatkülönbséggel (az eddigi adatok alapján egy szavazat) megnyert polgármesteri hely sorsa előre láthatóan újraszámolás útján fog eldőlni.

„Erdély fővárosában”, Kolozsvárott, illetve Kolozs megyében az előzetes adatok alapján van esély az eddigi magyar pozíciók, vagyis a megyei alelnöki és alpolgármesteri hely, valamint a megyei és a városi tanácsi helyek megtartására. A régi-új polgármesterként győzedelmeskedő korábbi miniszterelnök, Emil Boc egy nemrég felbukkant riválisának váratlanul jó eredménye miatt némileg meggyengült, ezért az új tanácsi testületben várhatóan javulhatnak vele szemben az RMDSZ alkupozíciói. A magyar lakosság folyamatos fogyása-előregedése (Kolozsváron immár 15% alatt van a magukat magyarnak vallók száma) azonban sajnos hosszabb távon már várhatóan nem biztosít kedvező pozíciókat ehhez.

Sajátos színfoltja az RMDSZ helyi választási sikereinek Csángóföldön, a moldvai Bákó megyei Gajcsána községben (Magyarfalu is ehhez tartozik) Gal Alina polgármesterasszony győzelme. A magyar jelölt a több mint tízszeres román többségű településen nyerte meg a választást. Az RMDSZ-nek ezen kívül 6 másik csángóföldi önkormányzatban is képviselői helyeket sikerült szereznie. Ugyanakkor egyes szórványtelepüléseken az RMDSZ sajnos elveszítette az eddigi polgármesteri pozícióit, így például Kolozs megyében Tordaszentmihályon és Bálványosváralján szenvedett vereséget. Temes megyében elveszett az utolsó RMDSZ-es polgármesteri pozíció Igazfalván, és Zombolyán sem sikerült a korábbi helyet visszaszerezni.

Az Erdélyi Magyar Szövetség (EMSZ) az eddigi adatok alapján a korábbi pozícióihoz képest 2 polgármesteri helyet veszített. Az EMSZ színeiben most 5 saját polgármesterjelöltnek, valamint 4, az EMSZ által támogatott független jelöltnek sikerült győznie (Székelykeresztúr, Szentegyháza, Gyergyóújfalu, Hegyközcsatér, Székelyhíd (újraszámolás miatt kérdéses), illetve Gyergyószárhegy, Gyergyószentmiklós, Makfalva és Illyefalva).

A nem teljesülő várakozások – az AUR eredményei

Az AUR párt – mivel elsőrendű célja az EP-be jutás, és azon belül is valamely konzervatív pártcsaládba való belépés volt – érzékelhetően változtatott szélsőséges megnyilvánulásain. Ezzel együtt például Szatmárnémetiben a PNL kormánypárt kész volt az AUR-ral összefogni az RMDSZ ellen, a „ki a magyarokat az intézményekből” jelszóval. Itt mindkét román párt folytatott magyarellenes

kampányt. Ugyanakkor az összefogás sikertelen maradt, a szatmári RMDSZ-es önkormányzati vezetőkre az adatok alapján a román lakosság köreiből is szép számmal érkeztek szavazatok. Ennél is kiélezettebb volt a helyzet Marosvásárhelyen, ahol a függetlenként induló, de RMDSZ által támogatott polgármesterjelöltnek sikerült legyőznie román kihívóit, és megkezdheti második ciklusát a mára már szintén román többségű Maros megyei megyeszékhelyen.

Az AUR-nak a választási eredményessége korlátozott, 15% körüli maradt (Kolozs megyében például egyetlen községben volt csak képes polgármesteri helyet szerezni). Ugyanakkor a rendszerellenes, fiatal, „TikTok-generációs” szavazók nagy tömegét mozgósítani képes párt potenciális politikai veszélyességéből ez az eredmény nem von el semmit. A PNL és a PSD választási szövetsége mellett az AUR a második legerősebb párttá lépett elő. Ha ehhez hozzáadjuk az AUR-hoz képest szélsőségesebb S.O.S Románia által elért 5%-os eredményt, látható, hogy a rendszerellenes, idegengyűlölő és magyarellenes pártok komoly politikai potenciállal rendelkeznek a romániai szavazók körében. Ennek komoly kihatása lehet az év második felében esedékes parlamenti és elnökválasztásra is. A sikeres eredmények után sem az RMDSZ, sem pedig a koalíciós pártok nem dőlhetnek hátra, mert az őszi még tartogat meglepetéseket – amennyiben ezek a pártok nem lesznek képesek szavazóikat hasonlóan nagy mértékben mozgósítani, az alacsony részvétel tovább kedvezhet majd a szélsőségesek megerősödésének.